

Voor Israël kan geen uitzondering gelden

Nederland moet de handelsmissie naar Israël aangrijpen om het land op zijn juridische verplichtingen te wijzen, betoogt Jan Pronk.

Premier Rutte is deze dagen met een sterke handelsdelegatie op bezoek in Israël. Een land waarmee Nederland van oudsher nauwe banden onderhoudt. Een handelsmissie met vier ministers naar een land dat al sinds een aantal decennia een ander land bezet houdt, dat andere land (de Westbank) in hoog tempo koloniseert, en een ander deel van dat land, Gaza, hermetisch van de buitenwereld afsluit.

Handelsbetrekkingen tussen Israël en Nederland dienen uiteraard gebaseerd te zijn op wederzijds respect. En op algemeen aanvaarde uitgangspunten van internationaal recht. Het lijkt er sterk op dat Nederland op algemene principes een uitzondering maakt als het om Israël gaat. Het land profiteert van inkomsten uit onrechtmatig verkregen en geproduceerde grondstoffen en goederen. Aan zulke goederen worden bovendien handelspreferenties gekoppeld.

Het kan toch niet zo zijn dat Nederland ermee instemt dat Israël concurrentievoordeel haalt uit illegale activiteiten. Dus moet de handelsmissie zijn gesprekspartners onverkort duidelijk maken dat Nederland, in lijn met de Europese Unie, etikettering eist van producten uit bezet Palestijns gebied en zulke producten niet wenst te importeren. Ook moet duidelijk zijn, dat Nederlandse bedrijven hun verantwoordelijkheid moeten nemen wanneer zij opdrachten krijgen voor producten of diensten in de bezette gebieden (inclusief Oost-Jeruzalem). Dat betekent dus, dat zulke opdrachten geweigerd dienen te worden. En dat reisorganisaties hun reizigers erop moeten attenderen, wanneer zij reizen maken naar bezet Palestijns gebied.

Hulp en handel

De missie naar Israël is een uitstekende gelegenheid om de uitgangs-

Minister Timmermans neemt, op bezoek in Israël en de Palestijnse Gebieden, een kijkje in kaasfabriek Al-Jebrini. FOTO ANP

punten van het kabinet over hulp en handel in praktijk te brengen. Immers, Nederland draagt al vele jaren aanzienlijk bij aan de VN-organisatie UNWRA, die de zorg heeft voor vluchtelingen in de regio, waaronder in Gaza. Nederland draagt via de EU ook flink bij aan de begroting van de Palestijnse Autoriteit. Het zou veel meer in lijn zijn met de uitgangspunten van dit kabinet als deze hulp wordt vervangen door handel. Maar dan moet er wel heel veel veranderen aan de manier waarop met deze bezette en afgesloten gebieden handel kan worden gedreven.

Nederland heeft zeer zwaar geïnvesteerd in de economie van Gaza, onder andere door het helpen bouwen van een haven en een vliegveld. Beide zijn daarna door Israël kapot gebombardeerd. En een bloeiende mede door Nederland opgezette agrarische bedrijfstak in Gaza werd de nek omgedraaid toen Israël de

grens afsloot. Geen handel meer, wel mondjesmaat humanitaire hulp, te veel om dood te gaan en te weinig om te leven, laat staan om een fatsoenlijk bestaan op te bouwen. De wijze waarop Israël alle in- en uitgangen van zowel de Westbank als Gaza controleert maakt daar elk initiatief van handel in plaats van hulp bij voorbaat kansloos.

Vluchtelingen in de regio

Een ander uitgangspunt van het kabinet is dat vluchtelingen waar mogelijk in de regio moeten worden opgevangen. Dat gebeurt met Palestijnse vluchtelingen al sinds 1948, nu 4 generaties. Helaas heeft dit er niet in geresulteerd dat deze mensen intussen een redelijk bestaan hebben kunnen opbouwen. Statenloos in Gaza of in een vluchtelingenkamp op de Westbank of in een van de omringende landen is kennelijk geen uitgangssituatie van waaruit een ge-

zond nieuw bestaan kan worden opgebouwd. Zonder perspectief op een zelfstandige toekomst, in eigen land of elders. Israël kan er veel aan doen om vluchtelingen in Gaza en op de Westbank en Golan te ondersteunen bij het opbouwen van een zelfstandig bestaan met toekomst. Nederland kan eraan bijdragen, dat het probleem van statenloosheid wordt aangepakt.

Het perspectief van bloeiende handel tussen Israël en Nederland kan als een motor werken om de noodzakelijke aanpassingen door te voeren. Juist Nederland als langjarige betrouwbare partner moet in de gesprekken met de Israëlische autoriteiten onverkort en zonder omwegen duidelijk maken dat het daarvoor nodig is zonder restricties algemeen geldend internationaal recht toe te passen. Zowel binnen de grenzen van de staat Israël als in relatie tot de Palestijnen.

Jan Pronk

voormalig minister van ontwikkelingssamenwerking

commentaar

De mening van de krant, verwoord door leden van de hoofdredactie en senior redacteurs.

CDA is wel erg optimistisch over zelforganisatie van burgers

Het is opvallend dat CDA'ers het middenveld willen openbreken

De CDA-kijk op de ordening van samenleving is samengesteld uit de katholieke leer van de subsidiariteit en het protestantse equivalent van de soevereiniteit in eigen kring. Beide gingen uit van de eigen kracht van zich organiserende burgers. Burgers waren heel wel zelf in staat scholen op te richten, huurhuizen te bouwen via woningbouwverenigingen, hun belangen te laten behartigen door eigen vakbonden en via de omroepvereniging de omroep vorm te geven. De overheid had daarin hooguit de taak die ruimte te scheppen.

Het maatschappelijk middenveld was altijd het onderscheidende uitgangspunt in de praktische po-

litiek van het CDA. De daar actieve organisaties werden met grote vasthoudendheid verdedigd, ook in de jaren dat dat middenveld fundamenteel van karakter veranderde en door schaalvergroting ondoordringbare bastions werden, als het ware even ver van de burger afstaand als de overheid. Het is, zo gezien, opvallend en tegelijkertijd verfrissend dat het denken van het CDA aan het schuiven is. Ook in het CDA, evengoed als in andere politieke stromingen, was zelforganisatie van burgers vooral een zaak van de elite in een maatschappelijke groep. Lezend in het rapport van het Wetenschappelijk Instituut van het CDA over de maatschap-

pelijke onderneming, wordt al gauw duidelijk dat het CDA ook de elites als afgedaan beschouwt. De actieve burger, die zelf initiatieven neemt, is het uitgangspunt voor een nieuw maatschappelijk middenveld. Burgers moeten de middelen krijgen de machtsstructuren in maatschappelijke organisaties open te breken om zo directe invloed uit te oefenen. De gedachte is interessant. Om meerdere redenen. Niet in de laatste plaats omdat het CDA opnieuw bewijst zich in een periode van oppositie op belangrijke inhoudelijke punten te willen en wellicht ook te kunnen vernieuwen. Tijdens Paars ontwikkelde het CDA het concept van de ver-

antwoordelijke samenleving, het gedachtegoed waarmee Jan Peter Balkenende het premierschap kon veroveren. De maatschappelijke onderneming is een vernieuwing in diezelfde categorie. Of het CDA hier ook in praktische politieke zin handen en voeten aan kan geven, is een nog open vraag. Het rapport bevat voorstellen daartoe, maar ook daar blijkt een onbegrensd optimisme uit over burgerparticipatie. Een te groot optimisme wellicht. Dat organisaties in het middenveld te groot en te gesloten zijn geworden, is onbetwistbaar. En als de participatiesamenleving ooit werkelijkheid wil worden, moet daaraan iets gebeuren.